

УДК 378.14

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9\(14\)-336-348](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9(14)-336-348)

Павлова Валерія Валеріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Французький бульвар 24/26, м. Одеса, тел.: (067) 437-21-80, <https://orcid.org/0000-0001-6534-2050>

Нагорна Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Французький бульвар 24/26, м. Одеса, тел.: (067) 293-37-73, <https://orcid.org/0000-0003-4286-1493>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті розглянуто проблему формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи, яка вимагає вирішення через реформування освіти та передбачає оновлення змісту навчання, зорієнтованого на формування ключових компетентностей.

Визначено, що методична компетентність майбутнього викладача вищої школи – це інтегративна характеристика особистості, яка відображує рівень володіння методичними знаннями, вміннями діагностувати, проектувати, освоювати, відбирати зміст навчання, результати досягнення мети навчання, використовувати набутий досвід для вирішення широкого кола методичних завдань.

Проаналізовано сутність поняття «педагогічні умови», під якими розуміємо таке поєднання об'єктивних і суб'єктивних чинників, які позитивно впливають на ефективність і результативність навчального-виховного процесу та дають змогу досягати здобувачам вищої освіти необхідного рівня сформованості певного виду професійної компетентності.

Визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури. А саме: формування стійкої мотивації через наближення навчального процесу до умов майбутньої професійної діяльності; розвиток творчих здібностей через активізацію самостійної роботи; надання навчальній роботі творчого та дослідницького характеру через включення здобувачів вищої освіти в проектну діяльність; набуття первинного досвіду педагогічної діяльності, формування власного ставлення до обраної професії та відповідальності за свою роботу через практичну підготовку майбутніх викладачів вищої школи підчас педагогічної (асистентської) практики у ЗВО.

Підкреслено, що формування методичної компетентності сприятиме розвитку творчих здібностей майбутніх викладачів вищої школи, дозволить максимально наблизити умови навчання до умов майбутньої діяльності, зорієнтує на самоосвіту і свідомий саморозвиток включення до дослідницької і проектувальної роботи.

Ключові слова: методична компетентність, педагогічні умови, формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи.

Pavlova Valeriya Valeriyivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Odesa National University named after I.I. Mechnikova, 24/26 French Boule., Odesa, tel.: (067) 437-21-80, <https://orcid.org/0000-0001-6534-2050>

Nagorna Nataliya Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Odesa National University named after I.I. Mechnikova, 24/26 French Boule., Odesa, tel.: (067) 293-37-73, <https://orcid.org/0000-0003-4286-1493>

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION THE METHODOLOGICAL COMPETENCE OF THE FUTURE HIGHER EDUCATION TEACHERS IN THE PROCESS OF MASTER DEGREE TRAINING

Abstract. In the article there is examined the problem of formation the methodological competence of a future higher education teacher. The mentioned problem requires a solution throughout education reform and anticipates updating the content of training, consequently focused on the formation the key competences.

It was determined that the methodical competence of a future higher education teacher is an integrative characteristic of an individual, which reflects the level of methodical knowledge, the ability to diagnose, design, master, select the content of training, the results of achieving the goal of training, and employment of the acquired experience to solve a wide range of methodical tasks.

The essence of the concept of "pedagogical conditions" has been analyzed, by that is understood such a combination of objective and subjective factors which effect in a positive way on the efficiency and results of the educational process, as well they enable students of higher education to achieve the necessary level of maturity in a certain type of professional competence.

Pedagogical conditions of formation the methodical competence of future higher education teachers while acquiring master's degree have been defined and substantiated. Namely: formation of sustainable motivation through bringing the educational process closer to the conditions of future professional activity; development of creative abilities through activation of independent work; providing

educational process with a creative and research characteristics with the help of inclusion the higher education students in project types of activities; gaining primary teaching activities experience, forming their own attitude to the chosen profession and responsibility to work through experimental training of the future higher education teachers during pedagogical (assistant) internship at a higher education institution.

It is emphasized that the formation of methodical competence will contribute to the development of creative abilities of the future higher education teachers, will make it possible to bring the learning conditions as close as possible to the conditions of future performance, will direct on self-education and conscious self-development, will involve in research and designing work.

Keywords: methodical competence, pedagogical conditions, formation of methodical competence of a future higher education teacher.

Постановка проблеми. Соціальне замовлення на формування кваліфікованих, інтелектуальних і творчих викладачів вищої школи, здатних здійснювати професійну діяльність на компетентнісних та гуманістичних засадах, реалізовувати сучасну освітню політику, що спрямовується на розвиток та самореалізацію кожного учасника освітнього процесу висуває високі вимоги до рівня професійної компетентності майбутнього викладача вищої школи, зокрема методичної компетентності як складової професійної компетентності. Необхідність формування у майбутніх викладачів вищої школи методичної компетентності, оволодіння якою є орієнтиром у конструюванні індивідуальної лінії самоствердження і самовдосконалення у професії, передумовою розвитку професійно-особистісної культури.

Проблема формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи вимагає вирішення завдань реформування освіти та передбачає оновлення змісту навчання, зорієнтованого на формування ключових компетентностей, оволодіння якими уможливить для майбутніх фахівців успішність набуття досвіду практичної діяльності, соціального та повсякденного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам професійної компетентності майбутніх фахівців присвячені роботи широко представлені у наукових працях О. Абдуліної, В. Введенського, Н. Голуб, Н. Дем'яненко, М. Євтуха, С. Золотухіної, І. Зязюна, В. Коваль, Н. Кузьміної, В. Лозової, В. Нестерова, Н. Побірченко, О. Семеног, С. Сисоєвої, Л. Хомич, М. Ярмаченка та ін., які розглядають проблеми вищої педагогічної освіти, особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Як складова професійної педагогічної компетентності методична компетентність розглядається в роботах В. Адольфа, Н. Кузьминої, А. Маркової, Л. Митіної та ін.

Низка публікацій, присвячені з'ясуванню педагогічних умов формування певного виду компетентності фахівців різних галузей освіти та науки (В. Коваль, Л. Базильчук, Т. Філатьєва, Н. Андрійчук, С. Вітвицька та ін.)

Згідно компетентнісного підходу метою професійної підготовки у закладі вищої освіти є набуття майбутніми викладачами досвіду педагогічної діяльності, мається на увазі оволодіння новими технологіями навчання, методами формування навичок самостійної роботи, тобто не лише засвоєння певного обсягу знань, вироблення відповідних умінь і навичок, а й здатність застосовувати їх в особливих умовах, вміння швидко орієнтуватися у ситуаціях безпосередньої професійної діяльності.

В наукових доробках Н. Павлової розмежовуються поняття «методична компетентність вчителя» та «методична компетентність майбутнього вчителя», що є слушним, оскільки на етапі навчання у ЗВО розпочинається формування методичної компетентності, а її подальший розвиток відбувається після здобуття відповідної кваліфікації, під час виконання вчителем професійних обов'язків у ЗЗСО, професійної співпраці та комунікації, розширення власного педагогічного досвіду, самовдосконалення і саморозвитку в умовах інформатизації, перетворень в освіті та конкуренції на ринку праці [1].

Під методичною компетентністю майбутнього вчителя дослідниця розуміє: мету і результат методичної підготовки здобувача вищої педагогічної освіти; діяльнісну характеристику, що інтегрує предметні, психолого-педагогічні, інформаційні, методичні знання та уміння, набутий досвід, професійно значущі особистісні якості студента; динамічне особистісне утворення, що сприяє саморозвитку й самовдосконаленню; здатність ефективно конструювати освітній процес у закладах середньої освіти для широкого кола педагогічних ситуацій в контексті шкільної дисципліни; готовність до самостійного й відповідального виконання методичної діяльності, посадових обов'язків вчителя [1].

В своїх працях Н. Скіба трактує методичну компетентність майбутнього викладача як інтегративну особистісно-професійну характеристику, яка визначає його здатність та готовність реалізовувати методичну роботу в педагогічній діяльності. У структурі методичної компетентності викладача Н. Скіба виділяє комунікативно-навчальну, організаторську, аналітико-оцінювальну, конструктивно-проектувальну, дослідницьку, інформаційно-комунікаційну, адаптивну, мотиваційну, рефлексивну складові, які характеризують психологічну, теоретичну, практичну і соціально-особистісну готовність до педагогічної діяльності загалом та до викладання окремого предмету і кожну з яких представлено через знання, навички, уміння фахівця [2].

Н. Верещагіна пропонує таке тлумачення методичної компетентності: це результат методичної підготовки студента, який представлений у здібності та готовності ефективно виконувати усі види методичної діяльності [3].

В. Рейдало розглядає методичну компетентність майбутнього викладача української літератури як інтегровану характеристику особистості майбутнього педагога, сформовану в системі магістерської підготовки, яка має свою структуру і систему компетенцій, та забезпечує готовність майбутнього

викладача застосовувати здобутий під час навчання у закладі вищої освіти теоретичний матеріал у педагогічній та науково-методичній діяльності. Це володіння майбутніми викладачами української літератури сукупністю професійно-методичних знань, умінь та навичок, первинного досвіду розв'язання педагогічних завдань та особистісних рис викладача, серед яких сформовано власне позитивне ставлення до обраної професії, що дає змогу ефективно діяти в будь-якій дидактичній ситуації [4].

Підсумовуючи підходи дослідників до визначення поняття «методична компетентність», можемо зробити висновок, що методична компетентність майбутнього викладача вищої школи – це інтегративна характеристика особистості, яка відображує рівень володіння методичними знаннями, вміннями діагностувати, проектувати, освоювати, відбирати зміст навчання, результати досягнення мети навчання, використовувати набутий досвід для вирішення широкого кола методичних завдань.

Незважаючи на достатньо широку репрезентативність наукових праць в окресленому напрямі, виникає потреба у більш детальному розгляді ефективних шляхів формування методичної компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти, що значною мірою залежить від визначення педагогічних умов формування цієї інтегративної характеристики майбутнього викладача. Саме цей аспект і потребує подальшого детального вивчення.

Метою статті є аналіз сутності поняття «педагогічні умови», визначення та обґрунтування педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури фіксує факт різних варіантів визначення поняття «педагогічні умови» науковцями (В. Андрєєв, М. Боритко, А. Найн, Н. Посталюк, Є. Хриков, Т. Шамова та ін.). З точки зору філософії, умова тлумачиться як фактор (латинське factor – чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу. У роботах Н. Єрошиної, педагогічні умови визначаються як сукупність соціально-педагогічних і дидактичних фактів, які впливають на навчальний процес, дозволяють керувати ним, вести цей процес раціонально, відповідно до предметного змісту із застосуванням ефективних форм, методів, прийомів [5, С. 9].

Вдалим, на нашу думку, є психолого-педагогічне тлумачення «педагогічної умови» О. Бражнич як сукупності об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, коли забезпечується успішне вирішення поставленого педагогічного завдання. У цьому контексті умови виступають у ролі динамічного регулятора інформаційних, особистісних, психологічних і педагогічних факторів навчання [6, С. 99].

Розглядаючи закономірності педагогічного процесу, Ю. Бабанський стверджував, що його ефективність залежить від умов, в яких він протікає [7, С.78]. Деякі автори розрізняють зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на ефективний перебіг навчального процесу. До зовнішніх факторів

відносять організацію навчально-виховного процесу, взаємодію в колективі та зміст навчального матеріалу. До внутрішніх – професійно значущу мотивацію, потребу у самовдосконаленні, нахили, уподобання, здібності, зацікавленість у знаннях і у своєму професійному становленні [7].

Отже, якщо застосування умови має привести до оволодіння певним процесом або явищем, то педагогічні умови є запорукою успішного освітнього процесу. Ми цілком поділяємо думку Є. Хрикова, який відзначає, що педагогічні умови створюються з метою зорієнтування педагогів на досягнення поставленої мети та передбачають упровадження різних засобів навчання, вони визначають напрям розвитку освітнього процесу [8].

На основі аналізу вищезазначеної літератури, і виходячи з власних міркувань, ми під педагогічними умовами розуміємо таке поєднання об'єктивних і суб'єктивних чинників, які позитивно впливають на ефективність і результативність навчально-виховного процесу та дають змогу досягати здобувачам вищої освіти необхідного рівня сформованості певного виду професійної компетентності.

Методична підготовка є важливою та невід'ємною частиною професійної підготовки студента в умовах магістратури, а формування методичної компетентності обов'язкове для професійного становлення майбутніх викладачів, для здійснення подальшої трудової діяльності у ЗВО.

Формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в процесі магістерської підготовки відбувається в ході оволодіння взаємодоповнюючих спеціально-наукових, психологічних, педагогічних, методичних знань та вмінь, в результаті чого майбутні викладачі вищої школи отримують досвід застосування здобутих знань, умінь, навичок у реальному освітньому процесі, та можливість перевірити рівень сформованості власних компетентностей.

У дослідженнях процесів формування й розвитку методичної компетентності у наукових розвідках вітчизняними вченими виділено різні групи педагогічних умов. Розглядаючи проблему формування методичної компетентності майбутніх викладачів психології під час навчання у закладах вищої освіти Н. Кошелева, визначає педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів психології: 1) системне використання методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності у процесі методичної підготовки майбутніх викладачів психології; 2) оновлення змісту методичної підготовки майбутніх викладачів психології на засадах компетентнісного підходу; 3) системне використання засобів дидактичного проектування в процесі методичної підготовки майбутніх викладачів психології; 4) проектний підхід до організації педагогічної (асистентської) практики майбутніх викладачів психології, при цьому спираючись на модель методичної компетентності майбутніх викладачів психології, що запропонована автором [9].

Цінним педагогічним досвідом для нашого наукового пошуку виявилось ознайомлення з педагогічними умовами формування готовності майбутніх викладачів української літератури, сформульованими В. Рейдало, наразі авторка виділяє такі педагогічні умови: 1) організація навчально-виховного процесу у ЗВО на засадах особистісно-зорієнтованого та компетентнісного підходу до навчання; 2) створення нової навчальної програми з «Методики викладання української літератури у вищій школі» та спецкурсу; 3) врахування психолого-педагогічних особливостей студентського віку, особистості студента та його здібностей; 4) реорганізація системи проведення педагогічної практики; 5) науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу; 6) готовність науково-педагогічного складу ВНЗ до навчання та виховання майбутніх фахівців [4].

Власний досвід роботи в ЗВО та системі магістерської підготовки дозволили сформулювати педагогічні умови, які, на нашу думку, сприятимуть формуванню методичної компетентності майбутніх викладачів вищої освіти: 1. Формування стійкої мотивації через наближення навчального процесу до умов майбутньої професійної діяльності. 2. Розвиток творчих здібностей через активізацію самостійної роботи. 3. Надання навчальній роботі творчого та дослідницького характеру через включення здобувачів вищої освіти в проектну діяльність. 4. Набуття первинного досвіду педагогічної діяльності, формування власного ставлення до обраної професії та відповідальності за свою роботу через практичну підготовку майбутніх викладачів вищої школи під час педагогічної (асистентської) практики у ЗВО.

Обґрунтуємо актуальність кожної педагогічної умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в процесі магістерської підготовки.

Виокремлення першої педагогічної умови – формування стійкої мотивації через наближення освітнього процесу до умов майбутньої професійної діяльності – пов'язано з актуальністю формування мотивації дорослих людей. Поняття мотивації ми розглядали у філософському аспекті, орієнтуючись на визначення філософського енциклопедичного словника – як систему внутрішніх чинників, які орієнтують і спрямовують поведінку людини на досягнення цілі, як внутрішнє спонукання до дії, що обумовлює суб'єктивно-особистісну зацікавленість індивіда в її звершенні [10]; мотивація характеризується складним набором компонентів: вид потреби, що їй відповідає; форма, яку приймає мотивація (поняття, образ, думка, мрія); ступінь актуалізації, масштаб, зміст реалізованої діяльності тощо [11]; у психологічному аспекті мотивація – це спонукання, що викликають активність організму і визначають її спрямованість.

Отже, в нашому досвіді роботи зі здобувачами вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в курсі «Теорія професійної освіти та

методика викладання у вищій школі» ми намагалися сформуванати в майбутніх викладачів вищої школи стійке прагнення до професійного розвитку, зокрема комбінуючи традиційне навчання з технологіями інтерактивного навчання. Можливості технологій інтерактивного навчання з багато варіантністю і багато альтернативністю рішень, з яких вимагається зробити вибір найбільш раціонального; необхідність приймати рішення в умовах невизначеності і в обстановці умовної практики; різноманіття умов проведення гри, що відрізняються від стандартних, поява яких можлива в майбутній практичній діяльності фахівця; стислі часові рамки, можливість неодноразової повторюваності ситуацій; наочність наслідків рішень, що приймаються; інтеграція теоретичних знань з практикою професійної діяльності, придбання навичок роботи за фахом; можливість програвати одну й ту ж ігрову ситуацію кілька разів для того, щоб здобувач вищої освіти в процесі магістерської підготовки зміг побувати в різних ролях і запропонувати в них свої власні рішення, тим самим надаючи широкі можливості індивідуалізації навчання.

Саме досягнення успіху виступає однією з головних рушійних сил, що забезпечує формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності здобувачів вищої освіти в процесі магістерської підготовки. Так, наприклад, ми застосовували технологію case-study розглядаючи ситуації «Педагогічний конгрес», «Засідання кафедри» та ін., при цьому аналіз досвіду використання кейс-стаді засвідчив, що реалізація колективної навчальної діяльності, яка моделює майбутню професійну діяльність здобувачів вищої освіти, забезпечує позитивну мотивацію до здобуття інформації, вдосконалення практичних навичок, оскільки навчання за таких умов сприяє мимовільному засвоєнню матеріалу.

В діяльності майбутніх викладачів вищої школи особливістю є прагнення отримати теоретичні та практичні знання з метою передавати набуті знання й цінності майбутнім поколінням. Отже, на основі здійснення аналізу науково-методичної літератури і власного педагогічного досвіду розглядаємо цілеспрямоване формування мотивації та розвиток вольових якостей майбутнього викладача вищої школи як одну з найважливіших педагогічних умов формування методичної компетентності.

Друга педагогічна умова – розвиток творчих здібностей через активізацію самостійної роботи – спрямована на актуалізацію здатності, з оволодіння знаннями методологічних і теоретичних основ методики навчання різних предметів, концептуальних основ структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), уміння застосувати знання в педагогічній і громадській діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції. Слід відзначити обґрунтування І. Лернером системи творчих пізнавальних завдань та задач, під час виконання таких задач створюються найбільш сприятливі умови для розвитку творчого мислення та формування пізнавальної самостійності. Тому кожен здобувач вищої освіти має

мати можливість самостійного пошуку у набутті нових знань у розв'язанні питань проблемного характеру. Активізація самостійної роботи повинна спонукати здобувачів вищої освіти до самостійної праці, до творчого мислення.

Орієнтація на самостійну роботу здобувачів вищої освіти в процесі магістерської підготовки за добре організованого й науково обґрунтованого методичного забезпечення підвищує якісні показники освітнього процесу, відкриває нові перспективи для творчості. Процес самостійного опрацювання й осмислення майбутніми викладачами вищої школи навчального матеріалу допомагає мобілізувати їх творчі здібності й активізувати внутрішні пізнавальні мотиви навчання. Самостійна робота здобувача вищої освіти є не тільки основним засобом засвоєння навчального матеріалу, а й залучає самостійно розв'язувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність як особисту рису характеру, яка важлива для творчості.

Пізнавальна діяльність майбутніх викладачів вищої освіти в процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню здобувачів вищої освіти до творчої активності, передбачає набуття здатності визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання у ЗВО; аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси з професійних дисциплін; аналізувати, обирати й ефективно використовувати вправи різних типів і видів; планувати, організовувати і проводити різні види занять під час педагогічної (асистентської) практики; використовувати інноваційні методи та технології в професійній діяльності; контролювати й оцінювати рівень досягнень; планувати й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу у ЗВО.

Третя педагогічна умова – надання навчальній роботі творчого та дослідницького характеру через включення здобувачів вищої освіти в проектну діяльність – забезпечує ефективний розвиток методичних умінь майбутнього викладача вищої школи. Виокремлюючи третю педагогічну умову, ми відштовхувались від загальнопедагогічного та психологічного тлумачення умінь як елементів діяльності, що дозволяють робити будь-що з високою якістю (точно і правильно виконувати якусь дію, операцію, серію дій тощо), навичок як автоматизованих компонентів умінь, які реалізуються на рівні несвідомого контролю [12].

Головні цілі введення в навчальний процес методу проєктів: показати вміння окремого здобувача вищої освіти, або групи здобувачів використовувати набутий у процесі навчання дослідницький досвід; реалізувати свій інтерес до предмету дослідження, примножити знання про нього. Відмінна риса проєктної методики – особлива форма організації. Проектна діяльність дає можливість формувати методичні вміння майбутнього викладача вищої школи, можливість визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання у ЗВО, аналізувати, обирати й

ефективно використовувати навчально-методичні комплекси з дисципліни, аналізувати, обирати й ефективно використовувати вправи різних типів і видів, планувати, організовувати і проводити різні види занять під час педагогічної (асистентської) практики, використовувати інноваційні методи та технології, контролювати й оцінювати рівень досягнень. Тобто, доцільність використання проєктної діяльності у навчальному процесі пов'язана з тим, що у здобувачів вищої освіти виробляються уміння та навички, що є необхідними у майбутній практичній діяльності: збору і аналізу інформації, необхідної для ухвалення рішень; ухвалення рішень в умовах неповної або недостатньо достовірної інформації, оцінки ефективності рішень, що приймаються; аналізу певного типу завдань; встановлення зв'язків між різними сферами майбутньої професійної діяльності.

У такій ситуації надзвичайно важливим є використання на заняттях з курсів педагогічних дисциплін та педагогічної (асистентської) практики, різноманітних видів проєктів під час яких викладачі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки ОНУ імені І.І. Мечникова пропонували майбутнім викладачам вищої школи реалізувати ці проєкти (створення презентацій, портфоліо, проєктів програм навчальних дисциплін, проєктів лекційних, практичних, семінарських занять з використанням різноманітних технологій з подальшою демонстрацією фрагментів цих проєктів, відеороликів та ін.), що стимулювало зацікавленість предметом методики, заохочувало до реалізації власних ідей, демонстрації креативного бачення проблеми, перетворювало здобувачів вищої освіти з пасивного користувача на активних учасників, співавторів освітнього процесу. Цей вибір закріплювався у свідомості майбутніх викладачів вищої школи як процес прийняття на себе відповідальності. Також викладачі організовували групове обговорення всіх ідей, пропозицій, кожен з яких розглядали з погляду доцільності використання та можливості реалізації у реальному навчально-виховному процесі, що давало можливість здобувачам вищої освіти оцінювати різні об'єкти, які виникали на кожному етапі роботи над розробкою проєкту з позиції його доцільності, реалістичності тощо, і водночас оцінювали власну діяльність і свій продукт діяльності.

Застосування проєктної діяльності спонукає здобувачів вищої освіти до самостійних досліджень, підвищує мотивацію подальшої роботи, сприяє розвитку логічного мислення, творчої самостійної діяльності майбутніх викладачів вищої освіти.

Щодо четвертої педагогічної умови - набуття первинного досвіду педагогічної діяльності у ЗВО, формування власного ставлення до обраної професії та відповідальності за свою роботу через практичну підготовку майбутніх викладачів вищої школи під час педагогічної (асистентської) практики - є важливим для формування методичної компетентності. Педагогічний досвід, який набувається майбутніми викладачами вищої школи

як у процесі активної педагогічної діяльності, так і в ході самонавчання та самовдосконалення особистості покликаний забезпечити набуття ними практичних професійних умінь і навичок, так як майбутній викладач вищої школи має не тільки оволодіти всією системою психолого-педагогічних і методичних знань, а й мати можливість закріпити їх на практиці. Підґрунтям для оволодіння майбутніми викладачами вищої школи педагогічним досвідом, новими педагогічними знаннями, формування відповідних умінь та навичок у виступає педагогічна (асистентська) практика у ЗВО.

Реалізація завдань і програми педагогічної (асистентської) практики залежить від чіткості її організації. Правильно організована педагогічна (асистентська) практика забезпечує особистісно орієнтований, комплексний, ускладнений, неперервний і творчий характер підготовки здобувачів вищої освіти. Коли витримані необхідні умови її організації, майбутні викладачі вищої школи отримують можливість перевірити власний рівень теоретичної підготовленості з психолого-педагогічних і фахових дисциплін, закріпити вироблені вміння й перевести їх у автоматизовані навички, ідентифікувати свої здібності стосовно професійної придатності, актуалізувати потребу у саморозвитку й самореалізації, у пізнанні нового.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти магістратури спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в ОНУ імені І.І. Мечникова проводиться у 3 семестрі впродовж 4 тижнів та має на меті набуття майбутніми викладачами вищої школи загальних, загальнопрофесійних та фахових (спеціалізованих) компетенцій, гуманістичної спрямованості особистості, а також професійно значущих якостей і педагогічних здібностей, необхідних для здійснення провідних функцій діяльності сучасного викладача закладу вищої освіти. Педагогічна (асистентська) практика, маючи комплексний характер, забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх викладачів з їх практичною професійно-педагогічною діяльністю в умовах організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, передбачаючи освоєння ними провідних способів здійснення навчальної, навчально-методичної, науково-дослідної, розвивально-виховної та організаційно-педагогічної роботи зі студентами. Предметом педагогічної (асистентської) практики є зміст, технології і способи організації навчально-пізнавальної, навчально-професійної, методичної, науково-дослідної, виховної та культурно-дозвіллевої діяльності здобувачів вищої освіти, а також традиційний та інноваційний досвід викладання і професійного виховання здобувачів вищої освіти у вищій школі, шляхом використання загальнонаукових, теоретичних та емпіричних методів психолого-педагогічних досліджень.

Після спостережень за роботою викладачів, власних спроб проведення занять у ЗВО із використанням різних технологій навчання, здобувачі вищої освіти виділяють позитивні та негативні сторони конкретної технології. Рівень сформованості методичних навичок оцінюється під час укладання майбутніми

викладачами вищої школи планів-конспектів занять з подальшим їх проведенням. Також в період проходження педагогічної (асистентської) практики майбутні викладачі вищої школи повинні планувати й виконувати крім навчально-методичної роботи організаційну, виховну та науково-дослідницьку. Для формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи важливо, щоб педагогічна (асистентська) практика, науково-дослідна робота та виконання кваліфікаційної роботи були пов'язані між собою.

Висновки. Таким чином, формування методичної компетентності майбутнього викладача вищої школи можливе завдяки реалізації виокремлених педагогічних умов (формування стійкої мотивації через наближення навчального процесу до умов майбутньої професійної діяльності; розвиток творчих здібностей через активізацію самостійної роботи; надання навчальній роботі творчого та дослідницького характеру через включення здобувачів вищої освіти в проектну діяльність; набуття первинного досвіду педагогічної діяльності, формування власного ставлення до обраної професії та відповідальності за свою роботу через практичну підготовку майбутніх викладачів вищої школи підчас педагогічної (асистентської) практики у ЗВО) та формування їх методичної самостійності.

Формування методичної компетентності сприятиме розвитку творчих здібностей майбутніх викладачів вищої школи, дозволить максимально наблизити умови навчання до умов майбутньої діяльності, зорієнтує на самоосвіту і свідомий саморозвиток включення до дослідницької і проєктувальної роботи.

Література:

1. Павлова Н. Методична компетентність майбутнього вчителя інформатики: теоретичні засади формування. Збірник наукових праць «Педагогічні науки» № 94 (2021) С. 107-113- URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4391/3886>
2. Скіба Н.Я. Інтегроване формування іншомовної комунікативної та методичної компетентностей майбутніх викладачів англійської мови для економічних спеціальностей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Терн. нац. пед. ун-т. Тернопіль, 2019. 341 с.
3. Верещагина Н.О. Методическая подготовка бакалавров и магистров в области географического образования : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Рос. госуд. пед. ун-т им. А.И. Герцена. Санкт-Петербург, 2012. 46 с.
4. Рейдало В. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів української літератури. *Наука і освіта*. 2014. № 5. С. 266-271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_5_50
5. Ерошина Н.А. Самостоятельная учебная деятельность студентов педагогического вуза. *Педагогическое образование и наука*. 2005. С.59-63.
6. Бражнич О.Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Кривий Ріг, 2001. 238 с.
7. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса (Общедидактический процесс). М.: Педагогика, 1982. - 189с.
8. Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Шлях освіти*. 2011. № 2. С. 11–15.

9. Кошелева Н. Г. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів психології. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки* № 2 (35). 2020. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1376859.pdf>

10. Філософський енциклопедичний словник : довідкове видання / гол. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 751 с.

11. Мотивация. Философская энциклопедия. Dic.academic.ru: вебсайт. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/2755

12. Ліфарєва Н. В. Психологія особистості: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 240 с.

References:

1. Pavlova N.(2021) Metodychna kompetentnist' maybutn'oho vchytelya informatyky: teoretychni zasady formuvannya [Methodological competence of the future teacher of informatics: theoretical fundamentals of formation] Collection of scientific works "Pedagogical sciences"94 , 107-113. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4391/3886> [in Ukrainian]

2. Skiba N. Ya. (2019). Intehrovane formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi komunikatyvnoi ta metodychnoi kompetentnostei maibutnikh vykladachiv anhliiskoi movy dlia ekonomichnykh spetsialnostei [Integrated formation of foreign language communicative communicative and methodological competencies of future English teachers for economics]: dys. kand. ped. nauk : 13.00.02 / Tern. nats. ped. un–t. Ternopil – Turn. nat. ped. un–t. Ternopil [in Ukrainian].

3. Vereshhagina N. O. (2012). Metodicheskaja podgotovka bakalavrov i magistrv v oblasti geograficheskogo obrazovaniya [Methodical training of bachelors and masters in the field of geographical education]: avtoref. dis. d–ra ped. nauk : 13.00.02 / Ros. gosud. ped. un-t im. Gercena.A.I. Sankt–Peterburg– Grew up. state ped. un-t them. Herzen A.I.. Saint Petersburg [in Russian].

4. Reydalo V.(2014) Pedahohichni umovy formuvannya metodychnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv ukrayins'koyi literatury. [Pedagogical conditions for the formation of methodological competence of future teachers of Ukrainian literature.] Science and education. 5, 266-271. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_5_50 [in Ukrainian]

5. Yeroshina N.A.(2005) Samostoyatel'naya uchebnaya deyatel'nost' studentov pedagogicheskogo vuza. [Independent educational activity of students of a pedagogical university.] Pedagogicheskoye obrazovaniye i nauka - Pedagogical education and science, 59-63.[in Russian]

6. Brazhnykh O.H. (2001) Pedahohichni umovy dyferentsiyovanoho navchannya uchniv zahal'noosvitn'oyi shkoly[Pedagogical conditions of differentiated education of secondary school students:] dissertation. .. candidate ped. Sciences: 13.00.07. Kryvyi Rih, [in Ukrainian]

7. Babansky Yu. K. (1982) Optimizatsiya uchebno-vospitatel'nogo protsessa [Optimization of the educational process] (General didactic process). M.: Pedagogy. [in Russian]

8. Hrykov E. M. (2011) Pedahohichni umovy v strukturі naukovoho znannya [Pedagogical conditions in the structure of scientific knowledge]. Shlyakh osvity - The way of education, 2, 11–15.[in Ukrainian]

9. Kosheleva N. G. (2020) Pedahohichni umovy formuvannya metodychnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv psykholohiyi. [Pedagogical conditions for the formation of methodological competence of future teachers of psychology.] Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Pedahohichni nauky - Bulletin of Zaporizhzhya National University. Pedagogical Sciences 2(35). Retrieved from: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1376859.pdf> [in Ukrainian]

10.Shinkaruk.V.I. (2002) Filsofs'kyy entsyklopedychnyy slovnyk : dovidkove vydannya / hol. Red [Philosophical encyclopedic dictionary: reference edition / ch. ed.] Kyiv: Abrys [in Ukrainian]

11. Motyvatsiya. Filsofs'ka entsyklopediya [Motivation. Philosophical encyclopedia.] Retrieved from: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/2755 [in Russian]

12. Lifareva N. V.(2003) Personality psychology: teaching. manual [Personality psychology: teaching. Manual] Kyiv: Center for Educational Literature.[in Ukrainian]